

nserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl.
za pol leta . . . 5 "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 "
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Sad liberalne šole.

(Dalje.)

O šolah domačih smo že šestokrat govorili v vvodnih člankih in izvirnih dopisih. Ker je bil pa „Slovenec“ zaradi teh člankov od slavne policije skoro vedno konfisciran, si ne upamo o našem šolstvu pisati izvirnega članka in ponatisnema spis, ki ga je imel 1. marcija dunajski „Vaterland“ v št. 60 pod naslovom „Krach auf dem Lande.“ Morda bo ta na Dunaju brez ugovora objavljeni članek našel milost tudi pri naši policiji.

Denarni polom ljudstva po deželi sploh ni bil ravno hudo zadel, pač pa mu toliko bolj preti polom, ki ga bo kaj občutno zadel in mu lahko veliko več škoduje, kakor denarni polom po mestih. Polom v šoli je to; kajti že zdaj se kaže sleparstvo z novo šolo velikansko na deželi. Mladost zdvičuje grozovito in raste tak rod, ki je nekdanj k rimskim cesarjem klical za „panis et circenses.“ Po novošegnjem učnem načrtu v ljudski šoli prihaja mladost zares neukrotljiva in razuzdana. Samo gledanje, petje in telovadba in risanje jih dela neizrečeno razmišljene in otročje, tako da z najboljšo voljo ne morejo biti pazljivi tudi ne pri resnem predmetu. To bo enkrat zarod strašno hlepeč po igri in razveseljevanji. Do 14. leta vganjajo vsakere nerodnosti v šoli; prosti šole in čisto sami svoji nadaljujejo potem svoje norosti doma, po ulicah in v cerkvi in postanejo prav križ starišem in pohujšanje celi občini. — Kako je bilo vendar prej v tako zelo psovani krščanski ljudski šoli vse drugače! Tu je gospodaril strah in red, kar vsakdanja šola ni zmagala, je dopolnila tako koristna nedeljska

šola do 17., tudi do 18. leta. In če je bil tu pa tam kateri, ki ni znal brati, pisati in računati, ni bila temu kriva ljudska šola, temuč on sam, ker je ali šolo zanemarjal — in takih nerodnežev se še dan danes ne manjka — ali se je pa zlasti pisanja vsled težkih stanskih del odvadil. Pri vojaki se večkrat zgodi, da vse šolske znanosti nalašč zataje. Vem namreč za več vojakov, ki so, dasiravno dobro podučeni v vsih šolskih predmetih, vendar prostovoljno tajili vse znanosti, da bi ne postali podčastniki in tako ložej prišli na odpust. Kaj tedaj more ljudska šola za to, če se ji očitata, da toliko vojakov ne zna brati, pisati in računati?

Prepričan sem trdno, da bo iz nove šole vkljub velikim stroškom, ki jih za-njo imajo, vkljub osemletni šolski dolžnosti, vkljub tolikim učnim pripomočkom dosti več prišlo takih, ki ne bodo znali brati, pisati in računati, kakor iz stare. Če bodo namreč z lahkomišelnostjo in veternostjo, kakoršne so v šoli vajeni, s 14. letom zapustili šolo, potem pa ne vzeli v roke ne peresa, ne bukev, ne rešili nobenega računa več, ter se rabili za težko delo na polji, bodo do 20. leta, ko bodo kličani v vojaštvo, že vse pozabili, in ostala bo njim le še spridenost, predrznost in nerodnost v škodo njim in vsim drugim, ki bodo imeli z njimi opraviti. In to je hudi in prenesrečni polom v šoli.

Toda s tem še ne zadovoljni, se zdaj čvrsto prizadevajo, da bi ljudstvo po deželi čisto spridili, pripraviti mu še drugačen polom, namreč polom v kmetijstvu. Vsi „vstavoverci“, posvetni in duhovni, vse se poteguje za kmetijstvo in kmetijske družbe. Iz pravega človekoljubja se to javaljne godi; zakaj vsi „napred-

njaki“ sovražijo kmeta kot neumnega mračnjaka in mu le lepo delajo, kadar ga rabijo, išejo dobička pri njem. Ne morem si tedaj neznanke prijaznosti, katero zdaj vsi liberalci do ljubega kmeta kažejo, drugače razlagati, kakor misliti moram, da imajo pri tem kake samopridne namene. Zares v nobeni dobi se morebiti za zboljšanje in povzdigo kmetijstva še ni toliko zgodilo, kakor ravno zdaj. Visoki davki in pomnožene potrebe naganjajo vsacega posestnika, da poskusi vse, kako bi pridelek svojega zemljišča zveksal; poprime se vsih ne preveč dragih sredstev in potov, da bi tako zadostil zveksanim tirjavam za-se in za druge. Kdor je pred 10 in 20 leti potoval zlasti po goratih krajih českich, zgornje- in spodnje-avstrijskih, štajarskih in koroških, in jih danes zopet obišče, ta se ne iznajde več in meni, da so vsi novi kraji. Kaj hočejo tedaj liberalci s svojimi kmetijskimi zbori in društvi, ki jih že skoro vsaki soseski vsiljujejo in se jim postavljajo na čelo? Menda to, kar z novo šolo. Staro dobro, cenó počasi in naravno napreduje kmetijstvo naj bi nadomestilo novo, drago in presiljeno, nenaravno.

Kmet naj s pogostim in nepotrebnim menjanjem semena kupčijo judovskega žitarja povzdigne in vnovič spravi v cvet. Mnogi in dragi, delavno ljudstvo uničevajoči kmetijski stroji (mašine) naj se napravljajo, da se strojnemu tovarnarju „en gros“ v mestu zopet pomaga na noge. Če tudi kmet za tem pogine, kaj je to; saj je le neumen kmet. Liberalni gospodje v mestu imajo vendar dobiček pri tem. Kakor gotovo so liberalci zakrivali denarni polom, kakor gotovo jim je šolski polom za petami, tako gotovo bodo tudi polom v kmetijstvu pripe-

Zadnji dnevi v Ogleju.

(Izvirni roman iz petega stoletja.)

Spisal Alojzij Lukovič.

(Dalje.)

Oglejski možaki vstopijo se okrog odra, najprej plemstvo, patriciji; potem vitezi, equites; končno meščani. In to je truma krepkih mož. Tisoče in tisoče odličnih in hrabrih Oglejčanov je tukaj zbranih. Oglej, nepremagljiv si! Vsi se pogovarjajo ter drug z drugim razpravljajo dnevne novice. Kar naenkrat vse potihne, in izza mestnih vrat se prikaže množica jezdecev v krasni opravi.

Have Menapij! Havete consules! doni veseli pozdrav po planjavi. Ko lastavice naglo prileté na čilih konjih. To je mestno starešinstvo pod vodstvom umnega Menapija. Kako krasno je slednji oblečen! Vstopi se na oder. Krasna toga z zlatom obšitim robom pokriva moške mu ude. Pod njo se vidi jekleno oklepje, ki varuje v krvavem boju junaška prsa, na glavi svetli se daleč tje svitla čelada. Tik njega

stoji mladeniški Marij, v rokah tiščeč mestno znamenje: črnega orla. Zadaž za njim stojé drugi mestni dostojniki, med njimi odlikuje se junaška postava resnega Severa; na levi in desni pak preko odra v vrsto se vstavi vojno spremstvo.

Vse vtihne. Menapij razjasni kratko po noči sprejeto sporočilo, omenja nevarni položaj noriških čet, naznani njih poklic iz Noricije, razpravi nevarnost, ki od strani divjih Huncev mestu proti; našteje priprave, ki jih je skrbno starešinstvo že davno za katerikoli slučaj prikrbalo, omenja polnih žitnic, kupov morilnega orožja, nerazrušljivosti zidovja, negotove pomoči iz juga ali vzhoda. Končno s krepkim glasom zakliče:

„Prebivalci krasnega Ogleja, bogatega mesta, po velikosti in številu prebivalcev še ne prekošenega, določite, čemo se li pogajati s približevajočim se vragom?“

Občna tihota. Mrmrnanje se čuje. Posamezni klici. Beseda rodi besedo, strašno vpitje nastane, beseda: nikdar! premaguje. Menapij vzdigne roko, in koj je vse tiho:

„Prebivalci oglejski, plemenito plemstvo, hrabri meščani, toraj nočete pogajanja, hočete li boj?“

„Na boj! Na boj! Na boj!“ glasi se, doni, gromi tisočeri klic, orožje rožlja, cvenk ščitov in mečev se čuje, trombe zadoné, njih zvuk odmeva se v julijskih planinah.

Zopet migne Menapij. Grobna tihota:

„Potomci Antenora, slavnega trojanskega junaka, ki je po padu svoje domovine, po dolgem potu križem svet, semkaj zašel ter našemu slavnemu mestu temelj postavil, ali odobrite toraj, da nikdar se ne vdamo, da branimo ključ Italije, ponosni oglej do smrti?“

„Do smrti! do smrti! smrt izdajci!“ kliče narod.

„Potomci starih Rimljanov“, predlaga dalje Menapij, „odobrujete li starešinstva sklep, da se od danes naprej vpeljejo v mestu bojne postave za vsacega, bodi si kterege koli stanu?“

„Odobrujemo“, ponavlja se tisočeri klic.

„Slavna skupščina je toraj odobrila predloge mestnega sveta. Toraj sedaj naznanjam, da je mestni svet sklenil sovragu naproti po-

ljali, če še pri tem njihova obvelja; zakaj pri njih je vse sleparstvo, „švindeln“. Sleparstvo pri gospodarstvu z denarji, sleparstvo v šoli in sleparske obljube o nezaslišanem napredku v kmetijstvu. Obetajo zlate goré in stoteri sad; ko so pa s svojimi jalovimi obljubami izmolzli kmetu zadnji krajcar za tuja semena, stroje in kmetijsko orodje, pride slaba letina — in „krah“ pa leži vse v sleparsi višini plavajoče kmetijstvo na tleh. Drug drugemu ne more pomagati. Stroji se lahko pomečejo vsi med staro železnino.

Torej, kmet, ne daj se slepiti, ne zaupaj gospodarju v fraku. Le v potu obraza si boš kruh služil, kakor prej in od nekdanj, zakaj Bog je rekel tako. Moli in delaj pridno in napredek v kmetijstvu bo potem že prišel ob sebi in po naravni poti.

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski. Tretja seja 11. marca je bila kratka. Izročeni je bilo troje poročil deželnega odbora dotičnim odsekom, potem je bil voljen odsek za občinske zadeve iz 7 udov in sicer gg.: Jugovic, Mat. Lavrenčič, Pakiž, dr. Poklukar, Braune, Dežman, Langer. Po volitvi je bila tajna seja.

Četrta seja bo v sredo 15. t. m.

Iz deželnega zbora štajarskega se telegrafuje dunajski „Vorstadt Ztg.“, da nemčurji zoper volitev g. dr. Radeja zato oporekajo, ker je zaradi goljufije v preiskavi. Naš turški list pristavlja, da se naj dan pred nočjo ne hvali in škodoželjno vpraša, če bo „Narod“ to reč, ako se potrdi, ravno s tako nevoljo naznanil občinstvu, kakor sleparijo Brandstetterjevo? Počakajmo tedaj, ali se to potrdi ali ne, ker v preiskavo tedaj po natolcevanju kaknega malopridneža lahko pride največi poštenjak. — Mestni zastop je sklenil deželnemu zboru poslati prošnjo, da bi se deželni red pregledal in število poslancev graških od štirih pomnožilo na osem.

Tržaškemu zboru so se 10. t. m. izročili predlogi odborovi in poročilo o zemljiško-odveznem zakladu za l. 1875, ki je bilo po kratki obravnavi potrjeno. Potem se je volil neki poseben odsek.

V koroškem zboru so 9. t. m. volili razne odseke. Deželni odor je zboru izročil te le predloge: Za opuščenje daril pri stavljenju koz in ločitev več davkarskih srenj od srenje Gornje belanske; poročilo o zidanju norišnice,

o bolnišnici, o vravnanju Zile in Drave, o plači šolskega sluge na višji realki, o ločitvi srenje Budenske od srenje Grebinske, o nekterih cestah; dalje prošnjo Saksenburgčanov za oprosčenje mitnine, in nekterih društev za podporo; račune in proračune raznih deželnih zakladov.

Nad tirolskim zborom, ki se je 9. t. m. razšel, se liberalni listi strašansko hudejejo; vlada pa ne ve, kaj bi storila. Ministri, ki so se bili na razne kraje razšli, so se nemudoma vrnili na Dunaj, kjer so se posvetovali, kaj naj storé. Zapovedalo se je c. namestniku, da je zbor sklenil.

Časniki objavljajo oporeko konservativne stranke, ki je zapustila zbor. Pravi, da je to storila, ker je v zadnjih letih javno pravo trpelo veliko škode.

1. Nasproti deželnemu redu tirolskemu in drugih kronovin se je posvetovanje skupnih zadev vsled nove volilne postave izročilo poslancem, ki jih ne voli deželni zbor.

2. Vkljub obstoječim državnim postavam je ministerstvo vpeljalo za Tirolsko nov šolski red, kar bi se bilo smelo zgoditi le z dovoljenjem deželnega zbora.

3. Minister bogočastja je dovolil vstavitve protestantovskih srenj ne zmenivši se za deželno postavo od 7. aprila 1866, ki velevala, da se to sme zgoditi le z dovoljenjem deželnega zbora.

Ljudstvo pričakuje, pravijo poslanci, da naravnost izrečemo, da so se žalile njegove pravice. Da varujemo veljavo deželnega zbora, štejemo si v dolžnost zapustiti zbor, čegar vstavnega delovanja vlada ne spoštuje. Nasledke smo prevdarili; vlada bo tako naprej delala, dokler bo smela, pa v tej britki sili nismo zgubili zaupanja do svojega cesarja! On je branitelj prava in upamo, da bo ta oporeka in tužna pritožba ljudstva prišla do njegovega prestola in da bo od onod zvesti tirolski deželi došla pomoč in varstvo, za katero je bila že od vekov sem do te ure zlasti v teh zadevah svojim prevzvišenim in ljubljenim deželnim vladarjem iskreno hvaležna.

Politični pregled.

V Ljubljani, 13. marcija.

Avstrijske dežele.

Narodna banka je neki pripravljena na Ogerskem vstanoviti posebno banko. Vsled tega so bankine delnice v ceni poskočile.

moje, evo, Oglej tam! Kako se svetijo v solnčnih žarkih njegove palače, njegove cerkve, njegovi tempeljni, kako ponosno stoji cirkus, kjer si se tolikrat zabavalo, kako veličastno kipi v nebo veličastni kapitol. Narod moj! brani očetov svete spominjke slavne oglejske zgodovine.“

Neizmeren vtis napravijo kratke Menapijeve besede, ko z roko od naroda se poslovivši zajaši čilega šareca. Buren klic se vzdigne:

„Have Menapij! Have Menapij! Havete patres conscripti!“ doni med množico viharne pozdrav, ko jo zopet vpraši magistrat na konjih v mesto.

Komaj dospe ljudstvo v mesto, nastane nov prizor v sredini mesta. Na Martovem polju se je odpovedal narod od sedaj naprej, dokler nevarnost trpi, vsem svojim svobodnim pravicam. Mesto privilegij je nastopil „imperium“, ukaz bojnega poveljnika: njegovi volji se morajo vsi vdati. To zahteva skupna nevarnost, in kjer ta vlada, mora vsakteri nekaj žrtvovati. Na javnem mestnem trgu se zbira vojaštvo oglejske posadke. Razdeljena je na oddelke,

Tržaški mestni zbor je sklenil, da naj mestna delegacija stori korake pri gosposki zbornici na Dunaji, da se ne sprejme od g. Nabergoja nasvetovana in od poslanske zbornice že sprejeta postava, naj se tržaška okolica prestavi v tretji red pri plačevanju vžitnega davka, kakor je to v kmečkih občinah. Upamo, da gosposka zbornica potrdi to, kar je sklenila poslanska zbornica.

Ogerski zbor bode te dni sklenil svojo dosedanja sesijo, nekaj dni potem pa pričel novo sesijo; prva naloga nove sesije bo, da se voli regnikolarna deputacija, ktere oblast trpi le eno leto. Od velike noči do meseca septembra pa zborovanje preneha. Minister Tisza je 11. t. m. odgovoril na interpelacijo Politovo o zadevah turških. V malenkosti, pravi minister, se noče spuščati, le to omenja, da je vlada vedno skušala varovati veljavo in korist deželno. Grof Andrassy nikakor noče posredovati in je svoje nasvete, ki jih je Turčija prijazno sprejela, stavil v sporazumljenju z drugimi državami. S tem je pa mnogo koristil evropskemu miru in Ogerskej. Srbska pa naj sama gleda, da ne pride v nasprotje z voljo evropskih držav. O vrnitvi begunov je rekel, da ni še nič določenega; usmiljenje do njih pa se je pokazalo s tem, da se je za nje izdalo čez en milijon goldinarjev. Podpora pa se jim ne bo več dajala, kadar se bodo mogli domu vrniti, kjer jim bode domača vlada pomagala pri popravi njih stanovanj. Dr. Polit je odgovoril, da je Andrassy posredoval, kar je razvidno iz njegovega pisma. Tudi méni, da se bo Srbija vdeležila boja, da pa interpelacije ni stavil na korist Srbije, ampak Ogerske, kjer želi ohraniti mir. Tudi je za bodočnost Ogerske potrebno, da s Srbsko živi v prijaznosti. Zbor je vzel odgovor ministrov na znanje. — Madjarski listi ovajajo avstrijske Srbe, da v Beligradu vstopajo v srbsko vojno.

Hrvatski in slavonski kupci z lesom se 25. t. m. snidejo v Zagrebu, da se dogovoré o novi metrični meri. — Minister Bedeković je došel v Zagreb, ter je obiskal bana.

Dalmatinski ces. namestnik baron Rodić se bode podal v Metkoviče, kjer se snide s turškim guvernérjem. To jasno priča, da je bilo prvo njegovo prizadevanje zastonj. Po poročilu „P. L.“ je baron Rodić rekel, da ni mogel ne s prigovarjanjem ne z obljubljenom denarno podporo begunov pripraviti, da bi se vrnili v svojo domovino. Nekteri glavarji so

slati bojni oddelek mestne posadke, da se rešijo noriški vojniki, in da se sovražnik kolikor moč vsaj za nekoliko dni zadrži, da se v mestu priprave popolno dovršijo. Za poveljnika temu oddelku je postavil Severa, čegar ime je lani zaslovelo po vsem obširem carstvu vsled njegovih zaslug na katalonskem polju. Dobro pozna šege in način boja približajočega se sovraga, skusil ga je pod umnim Aćcijevim vodstvom.“

„Have Severe!“ kliče narod.

„Pristav mu je akvilifer Marij, sin njegov.“

„Have Marij!“ nadaljuje narod.

„Toraj sedaj velja, o narod mi mili, deni roko na svitli meč, vzdigni morivno orožje, boj se za vero in dom in lastno svobodo. Boj bode hud. Narod! vzdigni se, ter brani svoje žene in nedolžno deco v zibeljki. Narod, na noge, ter brani nedolžnost svojih devic, ne pusti, da padejo v pohotne roke pasjeglavcev, čuj, da nedolžnost ne bo do neba vpila zaradi posilnega oskrunjenja. Narod, vedi: Hunec je zver v svoji strasti. Narod mili, brani imetje, ki si ga s krvavimi žulji prislužil. Ljudstvo

legije, kterih vsaka šteje okoli 5000 lahko oboroženih mož; vsaka legija se zopet razdeli v deset družih oddelkov, kohort imenovanih, vsaka kohorta v deset manipeljev, manipelj v dve centuriji. Pri vsaki legiji so bili vojaki raznega orožja. Prvi pred vsimi stopajo Antesignani; tako se imenujejo, ker stopajo pred legijskim bojnim znamenjem; oboroženi so s puščicami in fračami. Z zadnjimi izvrstno mečejo kamenje, pa tudi železne krogle, nobeden ne zgreši svojega moža. Njim velja prvi naskok, ti planejo prvi nad sovraga. Njim sledi truma pravih vojakov. Oboroženi so s sulico, oklepom in čelado, s ščitom pa kratkim mečem. Imenujejo se „hastati“, suličarji; med njimi v vsaki kohorti stoji drakonarji, glavo in hrbet imajo pokrit s kožo oroslanovo, v rokah drže znamenje kohortino: volka, oroslana, ljutega zmaja. Sredi kohort stoji glavno legijsko znamenje: na dolgem drogu črn orel. Nosi ga vedno tik legijskega poveljnika legijski akvilifer. K legiji spada še oddelek 300 konjnikov. Navadno obstoji oglejska posadka iz štirih ali peterih legij. (Dalje sledi.)

prosili, da naj jih avstrijski vojaki spremljajo, da jih varujejo pred grozovitimi Turki. Ta predlog se ni sprejel, pač pa se begunom pošlje daljna denarna pomoč. Dosedaj se je za nje izdalo 1.050.000 gld.

Vnanje države.

Črnogorskemu knezu se je podtikalo, da je podložnikom svojim, ki so pri vstajnikih, zapovedal, vrniti se domu. Pa liberalni listi zdaj sami pripoznavajo, da to ni res.

Pruski kralj neki ni uslišal prošnje družine Arnimove, da bi pomilostil grofa Arnima.

Francosko ministerstvo je vzelo iz poslanev levega središča, v katerem sedé zmerni republikanci. Ker Gambetta pravi, da bo njegova stranka podpirala le ministerstvo njej enakomiselnost, se utegne kmalo vneti prepir med ministerstvom in Gambettovci.

V Angleškem parlamentu se je nasvetovalo, da naj si kraljica tudi pridene naslov: „cesarica indijska“. Gladstone je temu predlogu oporekal, ki je bil pa vendar v drugem branji sprejet.

Iz Španskega se poroča, da je Ruiz Zorilla v imenu svoje stranke Karliste, ki so prestopili k Alfonsistom, pismeno prosil, da naj ga podpirajo pri početju, kterega bode kmalo oklical. Zorilla je federalist in hoče spoštovati posebne pravice dežel. — Alfonzove amnestije niso deležni višji oficirji, sodniki, ministri, notarji in uradniki, in sploh nobene osebe, ki so politično važne.

Izvirni dopisi.

Iz Dobrepolj, 10. marca. (Spominik učitelja Pustal) Že jedno leto bode kmalo poteklo, kar tukajšnji učitelj, gosp. J. Pust, počiva v gomili hladni. Na njegove zasluge pa, ktere si je v naši fari v tridesetih letih pridobil, so tukajšnji farmanje in njegovi učenci čisto pozabili, ker na njegovi gomili ni nobenega spominka.

Pokojni je celi omenjeni čas tako marljivo delal zdaj v šoli, zdaj v cerkvi, kjer je z orgljanjem in ličnim petjem slavil službo božjo. Kakor v drugih rečeh, je tukajšnji šolski in občinski svet tudi za pokojnega učitelja malomaren. Toraj združimo se mi, njegovi učenci, postavimo mu spodoben spominek, da ne bode ž njim v zemlji spalo, kar je on koristnega za našo okolico storil, ampak v spominu njegovih hvaležnih učencev živel. Rajnemu pa bodi zemlja lahka, in hvaležen na zemljici domači spomin. Eden njegovih učencev.

Iz Hrvatskega, 12. marca. (Hrvatski zakladi v Ogerskej). Na izločenje hrvatskih verozakonskih in šolskih zakladov od ogerskih mislili so, kakor piše „Obzor“, hrvatski rodoljubi že l. 1849, ko sta boravila Windischgrätz in Jelačić v Budimu. Posle je to ostalo neprestana želja in zahtevanje Hrvatske pod Bachom, Schmerlingom in drugimi sistemi do današnjega dne. L. 1866 se je dvorski svetnik g. Mrzljak dolgo časa trudil in natezal z ogerskimi delegati, koliko svoto da izbije za Hrvatsko. On je priporočal trikrat več svoto, nego jo je zdaj zadobiti mogel g. Halper. Nastane tedaj vprašanje, se ima li zemlja zadovoljiti z 2 mil. mesto 6 mil., ktere ima po pravici zahtevati od Magjarov?

Po našem umenju morejo v tej prepirki odločiti same številke, vlada pa ima v svojih rokah vsa dokazala, pa potem naj se tudi odloči. Ali kako je ta prepirka s samogoltnimi Magjari težka in zmršena, vidi se že iz tega,

ker se čez pet in dvajset let vlači skoz vse premembe raznih sistemov, ki sicer niso vsi ugajali Ogerskej na škodo Hrvatske.

Glavna stvar pa je, da se hrvatski zakladi prenesejo iz Ogerske v Hrvatsko. Da bi se bilo to po kakej sreči že poprej zgodilo, bile bi tudi glavnice bolj narasle, pa tudi bi si z glavnici o pomogli ali domači denarni zavodi ali pojedine potrebščine. To je razlog, zakaj bode pametneje, da se zemlja zadovolji tudi z manjšo svoto, nego pravdajoči se za večjo svoto, zopet na škodo sebi in zakladu, celo izločbo odloži na neizvesten čas, da si z našimi glavnici pomagajo v Ogerskej; a gotovo je tudi to, da bodo tem bolj zmršeni računi, čim dalje ti zakladi ostanejo v Ogerskej.

Začulo se je, da bi se izločba precej, še v tem mesecu izvela in Hrvatska dobila precej svoje novce v roke, ako obe vladi ostanete pri svoti, koja je zdaj določena med njunimi oblašcenci. S tem bi zemlja zadobila dovoljna sredstva, da osnuje vrlo potrebne in koristne zavode za hrvatski narod. Govorilo se je in pisalo mnogo o hipotekarnej banki za narod, za male posestnike, ki jako dobro delujejo po drugih pokrajinah. Ko dobi hrvatska vlada zaklade v svoje roke, mogla bi na to misliti, ali bi se ne dalo kaj od teh denarjev v to svrhu koristno in sigurno naložiti?

Čujejo se tožbe, da je zemlji potrebno, a da nima kje si izposoditi denarja, da zida te ali one zgrade, potrebne za urade ali znanstvene zadače. Morda bi mogli tudi tukaj zakladi kaj pomagati.

Nekoji mislijo, da bi bilo dobro, da zemlja za ceste in druga pota znamenito svoto izposodi, in tako bi se ceste in pota začela v kratkem in hitro delati. Ali kdo bi naštel vse potrebe, koje je treba podmiriti? Ali vlada bi storila za zemljo veliko dolžnost, da vse pobere in zapiše, v kategorije razredi in osnuje dobro vsnovo, po kojem redu da se najpotrebneje uredi in koja sredstva so zato potrebna.

Pa ker ne sme biti niti minute časa odlaganja, ker je vsaki izgubljeni dan zvezan z veliko škodo, bode vlada sama sprevidela, da so mora na ta korak čim prej odločiti. Hrvatska zemlja ni v položaju, da bi se mogla zadovoljiti in usrečiti s tihim in pospanim birokratizmom. Ona potrebuje okretne in vedno gibne roke, ona želi bistro in gleda široko na vse strani.

Ali na vsaki način je potrebno, da zaklade, koji so še v Ogerskej, izloči in prevzame, pa bilo to tudi pod najnepovoljnijimi uvjeti, ker je gotovo najnepovoljnije, ako zakladi še nadalje ostanejo v Ogerskej in tam propadejo.

Domače novice.

V Ljubljani, 14. marcija.

(Zbora volilcev ljubljanskih) se je v nedeljo v čitalnici vdeležilo toliko volilcev kakor do zdaj za davno ne, namreč okoli 150. Ti so sklenili vdeležiti se volitve, kakor lansko leto, le v I. in III. razredi in sestaviti za to poseben narodni volilni odbor. Ta mnogoštevilna vdeležitev nam je vesela nada zmage vsaj v III. razredu, in porok, da narodna zvest v glavnem mestu dobiva čedalje več tal. V II. razredu, čegar jedro so c. k. uradniki, ne moremo za zdaj, dokler vlada sedanji sistem, še nič opraviti. Konečno so se izbrali kandidati za I. in III. razred, ktere bomo naznanili in priporočali brž ko pride na dan oklic volilnega odbora do volilcev.

(„Turški list“) ki jemlje pod svoj ščit prave in druge Turke in renegate, ima iz Maribora poročilo, da je ravnokar na slabo znaneza zaradi goljufige itd. zaprtega Brandstetterja mesto za poslanca voljeni dr. Radej v sodnijski preiskavi. Tej novici pripne vprašanje do slovenskih listov, ali bodo tudi čez tega tako padli, kakor so nekdanj čez Brandstetterja. Mi te novice prvič ne verjamemo, ker je znano, da se „turški list“ rad laže, posebno če more s tem škodovati kake-mu Slovincu. Pa če bi bil dr. Radej tudi res v sodnijski preiskavi, še vendar s tem ni dokazano, da je res kriv. Mi naprej, predno je namreč krivda dokazana, ne sumičimo in ne obsodimo nikogar, tudi svojih sovražnikov ne, sicer bi vedel tudi iz deželnega zbora kranjskega nekaj povedati, kar ne zadeva nobenega poslanca naše stranke. Kaj se tedaj usti „turški list“ nad nami — tisti list, kteremu bi bilo gotovo po volji, ako bi se bila vsa grozna goljufiga Brandstetterjeva potlačila brez sodnijske preiskave, brez pravice! — Ravno tako bedasta je tožba o „surovstvu“ slovenskem, ki se v isti številki popisuje — če je dogodka resnična ali ne. Brati je namreč, da je nekemu nemčurju na starem trgu nek krojaški pomočnik memogredé rekel „nemškutar“! Napačno res, če se človek žali; vendar če vam je imek „nemčur“ ali „nemškutar“ res tako zopern, kakor trdite, — no, pa pokažite, da ga ne zaslužite.

(„Beseda“), napravljena v nedeljo v ljubljanski čitalnici, se je dobro ponesla v vsakem obziru, za kar gre hvala vsem, ki so k temu pomagali. Poslušalcev se je bilo zbralo lepo število.

(Štajarska eskomptna banka) je objavila poročilo za leto 1875. Po odbitih stroških ostalo je banki 47,656 gl., od kterih se 20,000 porabi za izplačevanje obresti v mesecu juliju 27,070 gl. za odpis, 586 gl. pa se vpiše na novi račun. Koncem leta 1876 nameravajo podružnico ljubljansko opustiti.

(Neka hiša v Rebru se žuga podreti), in mestna gosposka je prebivalcem zaukazala, da se morajo iz stanovanj svojih umakniti.

Razne reči.

— Duhovske premembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Anton Urbas, fajmošter v Dobovcu je dobil Lambergov kanonikat v Ljubljani. Č. g. Mavrilij Šarabon pride za kaplana v Kranjsko goro, č. g. Franc Štupica v Škofljan, č. g. Anton Žlogar pa v Makronog. — Razpisane so: Bohinjska Bela, Št. Gothard, Ambrus, Št. Mibel pri Žužemberku, Mehovo, Dragatuš, Adlešice, Preloka, Banjaloka, Polom, Št. Gregor, Studeno, Št. Jošt pri Polh. Gradcu, Želimlje pa Vranjapeč.

— Catalogus Cleri za leto 1876, prvi za vladikovanja sedanjega ljubljanskega mil. kneza in škofa, se nekoliko odlikuje od prednikov svojih, toraj je vreden več kakor površnega pregleda.

Naslovna stran kaže spremenjeni grb: na hrmelinovem plašču pod vojvodsko krono se razprostira škofovski klobuk s šopki in sicer nad mitro, škofovsko palico in križem, med kterimi je namesto poprejšnjega zgoraj žarečega križa med dvema vejicama na izvišenih tleh sedaj okroglast škit kazajoč pol cesarskega kronanega orla z mečem, pol pa kranjskega tudi kronanega s poprečnim polumesecem, nekako podoben škitu prvega nadškofa ljubljanskega Mihaela Brigida 1788—1806.

Vrata ljubljanskih vladik je ostala kakor doslej. Vendar bi smeli oporekati, da je France

Kacijanar, brat slavnega pa nesrečnega vojskovodje Janeza, ki ga po priliki brez pretiranja lahko zovemo kranjskega Wallensteina, kterega pa tudi najnovejša zgodovina Dimitz-eva sumniči, da je bil izdajalec, res bil že leta 1536 škof ljubljanski. Ker ga je bil po pismu v ljubljanskem muzeju hranjenem Ferdinand I. papežu Pavlu III. predstavil še le 5. decembra 1536, je papeževo potrjenje težko došlo še isto leto, ampak l. 1537, in po tem se menda štejejo leta, a ne po vladarskem imenovanju.

Gospod J. Orožen je v poročilih kranjskega zgodovinskega društva za leto 1865 str. 69 točno iz listin dokazal, da je škof Peter Seebach konec leta 1568 umrl, po katalogu pa je še l. 1570 škofijo vladal.

Kronologična imenika proštov ljubljanskih in novomeških sta izostala. Vzrok, pravijo, je bil ta, da se je prva pola tiskala še le potem, ko so bile vse druge po prejšnjem obsegu že natisnjene. Ker se je pa tudi za mil. kneza in škofa Widmarja porabila ena stran, zmanjkalo je za omenjena imenika prostora, ki bi se bil pa lahko pridobil, če bi se bil naslov tiskal na posebnem listu. Letnice vrst proštov, zlasti one novomeških, še niso dognane, knezoškofijskega arhivarja čaka mnogo truda in preiskovanja, da bodo zadostovale tirjatvam sedanje zgodovine.

„Capelaniae locales“ starega kopita, izraz brez glave in nog, imenuje novi katalog razun dveh prav malih „parochiae“, kar je jako pametno. Stara šara se mora tudi v duhovskih in cerkvenih zadevah odpraviti, to tirja napredek časa, kteremu se v modrih naredbah nikakor ne moremo, ne smemo ustavljati.

Zastran naslovov gg. duhovnikov je skoraj prej preveč nego premalo v letošnjem imeniku, vsakako več kakor v starih in ne vselej dosledno. Dokazov nočemo navajati; sitna reč je. Posebno se povdarja, ako je kdo nadzornik krajne ali celo okrajne šole. Če pa pomislimo, da je ta čast premnogokrat odvisna od vse drugih razlogov, nagibov in namenov nego od osobne sposobnosti ali veselja do sedanje šole, čutimo na hip, da naslov „inspector“ ni kdo vedi kakošne važnosti.

V pastirstvu je 466 kuratov in 14 kanonikov, v drugih službah je 24, v pokoju 59 gospodov. L. 1846 je pastirovalo 569 kuratov in 14 kanonikov, v družih poslih je bilo 16, v pokoju 53 gospodov. Od l. 1816 se je toraj število gospodov v pastirovanju skrhilo za 100. Se vé, takrat je bilo 31, danes — trideset let kasneje — pa 143 vakatur!

Zgodovinske letnice in drobtine pod črto v imeniku duhovnij so po starem kalupu in željno čakajo popravljanja in dopolnivanja iz skritih kotov škofijskega, kapitelskega in semeniškega arhiva, da bodo kedaj merodajne, zanesljive in obširne, kakor jih ima n. pr. žalibog nemško pisani „Personalstand“ lavantinske škofije. Še mnogo mnogo bode treba pri nas delati za znanstvo in učenost, ktera pa ni samo v naravoslovji, ampak tudi v po-vestnici, ki je učiteljica narodov.

— Velikega volka so vstrelili te dni nad Bistvo pri Borovnici. V kratkem je ta že šesta ropna zver, ktero je v tem kraju doletela lovska krogla.

— Nevednost nemških časnikov. Graška „Tagespost“ ima neko poročilo o tisti seji ljubljanskih mestnih očetov, v kateri sta se gosp. Potočnik in dr. Karol Bleiweis (tedaj sin gosp. dr. Jan. Bleiweisa) ustavljala ovacijam mesta ljubljanskega grofu Antonu Auerspergu, in temu poročilu pristavi opombo menda lastne modrosti, ki pa kaže, da nemški časniki hočejo

vse vedeti, kedar zabavljajo Slovincem, ker se opomba namreč glasi: „Tako je govoril dr. Bleiweis, deželni živinski zdravnik in vodja Slovincem.“ — Temu nasproti pač lahko rečemo mi: „Odpusti jim, saj ne vedo, kaj pišejo.“

— Veselica v korist ubogim, ktero je napravila tržaška gospoda, donesla je ubogim deset tisoč goldinarjev.

— Učenci na Mariborski realki so hotli pust obhajati po stari navadi mesto v pusti šoli sedeti ter so vsi izostali iz šole. Zato so pa bili za kazen nedeljo poznej vsi zaprti s profesorji kot nadzorniki vred!

— Hrvatska bibliografija. (Febr.) 1. „Pavao Skalić“, gradjanin zagrebački, učenjak na glasu, svečenik katolički i protestantski, prvi ministar pruski, pustolov smjeli, nazvan Cagliostro XVI. veka. Napisao Ivan Kukuljević Sakcinski. Sa slikom Skalićevom. U Zagrebu u dioničkoj tiskarni 1876. str. 58.

2. „Dvie radnje i umjetnosti.“ Priobčuje dr. Izidor Kršnjavi, slikar. Str. 178 u osmini. Dionička tiskara.

3. „Diplomatički sbornik kraljevine Hrvatske s Dalmacijom i Slavonijom“. (Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae.) Izdaje Ivan Kukuljević Sakcinski. Dio II. sadržaje izprave počam od izumrca domaće dinastije t. j. od g. 1102. pa do 1200. U Zagrebu tiskom Albrehta 1876. Troškom društva za jugoslavensku poviest i starine. Lex. form. str. XXII. 279.

4. „Uputa u službu za šumarsko pomoćno osoblje na kneževskih Thurn-Taxisovih imanjih u Hrvatskoj“. Tisak Dioničke tiskare str. 47.

5. „Naputak za drvare na kneževskih gospoštijah Brod-Grobniak“. Tisak dioničke tiskare str. 29.

6. „Uputak o govedjoj kugi“, napisao ga za liečnike i živinare, gospodare i puk Franc Blažeković, živinar. U Zagrebu. Troškom spisateljcem. Tiskom Dragutina Albrehta. 70 str.

7. „Otvoreno pismo pučkim učiteljem pakračke podžupanije“ od Ljud. Steina. Tisak dioničke tiskare.

8. „Gradja za povjest hrvatsko-slovenske seljačke bune“ god. 1575. Od dr. Fr. Račkoga. Dion. tis. str. 161 u 8mini. Učeni predsjednik akademije je zbral v raznih arkivih vse listine in dopise (na broju jih 187), ki se tičejo tako zvane Gubčeve bune. V vsakem pogledu zanimiv in važen sbornik.

9. „Godišnjak sbora liečnika Hrvatske i Slavonije“, za prvu godinu njegova obstanaka od 1. listopada 1874 do 31. srpnja 1875. Stavio dr. Ladislav Rakovac, bilježnik sborov. Tisak Albrechtov str. 131 u 8°.

10. „Žižan“. Veliki ili mali (samo ne srednji) šaljivi kolendar za g. 1876. Sa ilustracijami izdao Arsa Pajević. Novi Sad, srpska zadružna štamparija str. 102. C. 50 n.

11. „Skupljene pripoviedke Vladana Gjorgjevića. Nakladom knjižare braće Jovanovića u Pančevu. Svezak III. Ciena 1 for.

12. „Prava i dužnosti gradjana u Ugarskoj“, po Kernjegu s dodatkom o srpsko narodnoj cerkvenoj i školskoj samoupravi od Jovana Popovića. Naklada braće Jovanovića str. 100 u 8° ciena 36 n.

13. „O difteritičnoj vratobolji“. Za srbske matere napisao dr. Ilija Ognjanović, ljekar u Novom Sadu. Izdanje A. Pajevića. 60 str. u 8°.

14. „Puška i streljivo Werndlova sustava za c. kr. pješačstvo. Spisao Grbačić, c. kr. poručnik 48. pješ. puk. Tisak dion. tisk. str. 38 u 8°.

Listnica vredništva.

G. Oroslavu Francu v Loki: V dopisu „iz loške okolice“ Vas nihče ne dolži, da ste Vi falsificirali kak podpis, ampak omenja se le, da so bili na protestu, ki ste ga izročili čitalniškemu predsedniku, podpisani tudi taki, ki so pozneje protestirali zoper podpis, ter rekli, da jih je podpisal poštarjev brat. Vi sami pripoznavate, da je g. Sušnik preklical svoj podpis, pa pravite, da je bil k temu prisiljen. Tudi nam pišete neke vrstice, pod ktere ste postavili podpis „Gustav Sušnik l. r.“. Če Vam je g. Sušnik lastnoročno pisal to, kar ste nam v prepisu poslali, prosimo, da nam pošljete lastnoročno pismo g. Sušnika. Ker pa njegove pisave ne poznamo, naj g. notar ali g. župan ali pa dve zanesljivi priči potrdite, da je res g. Sušnik tisto pisal. V pismu naj g. Sušnik tudi potrdi, da je bil prisiljen preklicati svoj podpis ter naj imenuje tistega, ki ga je k temu prisilil. Tako dejansko pojasnilo bomo iz srca radi objavili v „Slovincu“, na čerkarije pa, ki ste nam jih sedaj poslali, se ne moremo ozirati, če tudi ponosno žugate, da boste iskali postavne poti!

Telegrafične denarne cene 11. marelja.

Papirna renta 67/30 — Srebrna renta 70/90 — 1860letno državno posojilo 111/50 — Bankine akcije 890 — Kreditne akcije 171/50 — London 115/85 — Srebro 103/70 — Ces. kr. cekini 5 44 1/4 — 20Napoleon 9 27 1/2.

Cerkvene posode nove baže,

ki se rabijo pri sv. krstu, iz cina in drugega blaga, mnogovrstno zalogo svečnikov, svetilnic in monštranc, križe za cerkvena bandera vsacega sloga priporoča posebno častiti duhovščini spodaj podpisani, ki tudi stare reči v ognji pozlačuje in posrebrni — vse po nizki ceni.

Valentin Zadnikar,

pasar na šentpeterskem predmestji v Ljubljani.

(12—3)

Najboljše sorte krompirja

zgodnjega amerikkanskega rožnega, se dobivajo 50 kilogramov (1 cent) po 3 glđ. 50 kr. pri

J. Skale-tu

(15—2) na Poljanah v Ljubljani.

Častilci sv. Očeta

imajo priliko kupiti posebno lepo, naj-novejšo podobo

Pija IX.

Izvirno podobo je vsled naročila grofa Chamborda naredil imeniten rimski umetnik kopije pa 26" visoke in 18 1/2" široke v tako imenovanem oljnotisu izdala je umetna naprava Kornova v Lützowu, kot spomenico na obletnico 30letnega višjega pastirovanja, ki jo bodo sv. Oče obhajali 16. junija t. l. Vrli katoličani si prizadevajo za razširjanje tega mojsterskega dela, ktero so sv. Oče s pristrčno zahvalo blagovolili sprejeti in ki je pohvaljeno tudi od kardinala Antonellija. Zato tudi mi podobo iskreno priporočamo vsem in to tem bolj, ker to početje bode tudi v korist sv. Očetu. Podoba namreč velja 4 glđ. 50 kr.; od tega dobi umetnik 3 glđ., 50 kr. gre listom za razširjanje, 1 glđ. pa kot dar za sv. Očeta, ki se jim bode od hiše Kornove izročil z imenikom naročnikov vred. Kdor bi tedaj želel to podobo, naj se za-njo oglasi saj do konca meseca maja pri preč. gospodu stolnemu dekanu Jožefu Zupanu ali pa pri opravištvu „Slovenca“, ktero bode naročila, pošiljanja itd. oskrbovalo. Denar se pošlje ali precej, ali pa ko podoba dojde. Naj jo naroči, kdor le količkaj more, gotovo se ne bo kesal! (1—6)